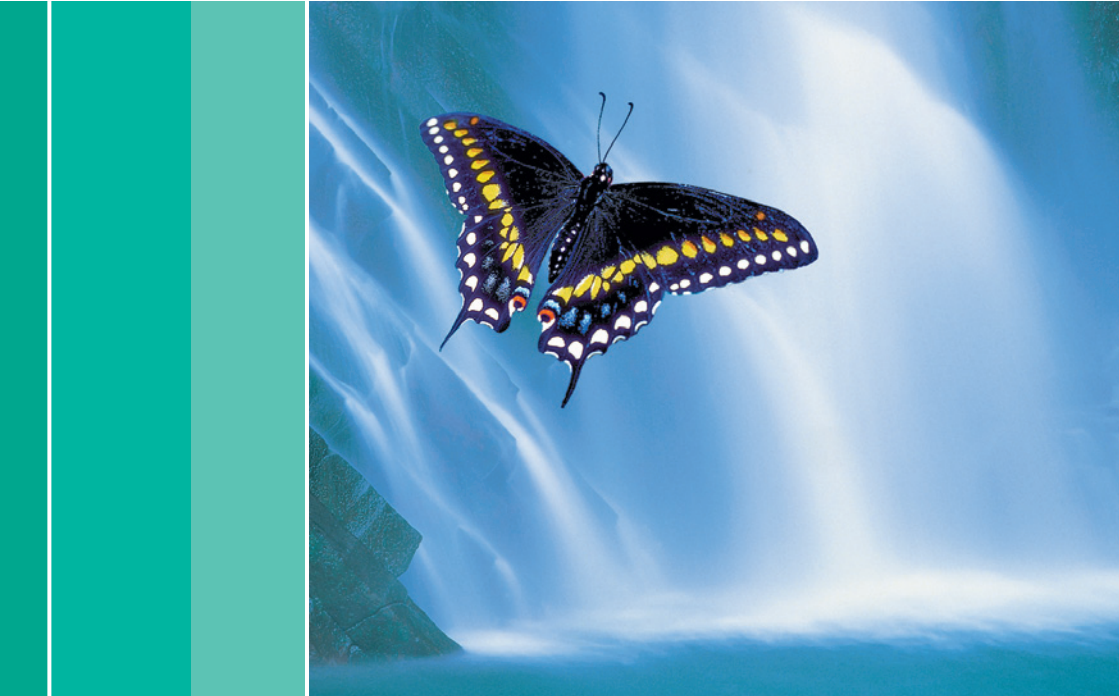

Irrigieren

Informatieboekje

B | BRAUN
SHARING EXPERTISE

Inleiding

Darmirrigatie wordt in toenemende mate toegepast bij diverse lozingsproblemen van de darm. Deze brochure is in samenwerking met stoma- en incontinentieverpleegkundigen tot stand gekomen om u te informeren over de mogelijkheden van het irrigeren van de dikke darm, ook wel darmspoelen genoemd.

Inhoud

Wat is irrigeren?	4
Wanneer wordt irrigeren toegepast?	4
Wie adviseert/begeleidt het irrigeren?	5
Wat is nodig om te kunnen irrigeren?	6
Techniek van het irrigeren	7
Irrigeren via de anus	8
Irrigeren via de stoma	9
Irrigeren via de appendix stoma	10
Tips en aandachtspunten	10
Vergoeding	11
Schema voor de beginperiode	12
Tot slot	14

Wat is irrigeren?

Irrigeren is een manier van laxeren en wordt vooral toegepast om de dikke darm of een deel hiervan te legen. Hierbij wordt via een spoelsysteem op gecontroleerde wijze water in de darm gebracht. Door de darm geleidelijk te vullen met water, mengt de aanwezige ontlasting zich met het water. Door de vulling wordt in de darm een natuurlijke reflex om te lozen opgewekt.

Wanneer wordt irrigeren toegepast?

Via de anus bij:

- Voorbereiding op onderzoek of operatie waarbij een "schone" darm wenselijk is.
- Verstopping (obstipatie).
- Ongewenst verlies van ontlasting (faecale incontinentie).
- Moeizame stoelgang (neurologische afwijking).
- Ongewenst verlies van darmslijm via de anus. Dit kan voorkomen na een darmoperatie waarbij de darm is onderbroken door de aanleg van een stoma. De laatste darmlis produceert normaal slijm dat richting anus wordt getransporteerd. In combinatie met een minder goed functionerende sluitspier kan dit hinderlijk ongewenst verlies van slijm tot gevolg hebben. Als hierbij spoelen wordt toegepast, krijgt u specifieke instructie in het ziekenhuis.

Via een dikke darm stoma bij:

- Voorbereiding op onderzoek of operatie waarbij een "schone" darm wenselijk is.
- Verstopping (obstipatie).
- Wanneer de stomadrager meer controle wenst over de uitvloed van zijn/haar ontlasting.

Via een appendix stoma:

Deze specifieke methode wordt toegepast bij kinderen en volwassenen die ernstige obstipatieklachten hebben als gevolg van een te traag werkende darm. Via een speciaal hiervoor aangelegd stoma vanuit de blinde darm, kan een katheter worden ingebracht. Door middel van het aan de katheter gekoppeld spoelsysteem wordt de dikke darm gevuld met de voorgeschreven hoeveelheid water en wordt deze als het ware met de stroom mee gespoeld.

Wie adviseert/begeleidt het irrigeren?

Wanneer verwacht wordt dat u baat heeft bij regelmatig irrigeren, zal uw behandelend specialist u verwijzen naar de stoma- of incontinentieverpleegkundige. Deze gespecialiseerde verpleegkundige zal u informeren en begeleiden om tot de voor u meest geschikte behandelmethode te komen.

Het irrigeren is een behandelmethode die zowel alleen, als in combinatie met andere therapieën zoals voedingsadviezen of bekkenbodemoefeningen, kan worden toegepast en/of geadviseerd.

Wat is nodig om te kunnen irrigeren?

Set voor spoelen via de anus

Set voor spoelen via de stoma

Irrigatiepomp

Een spoelset bestaande uit:

- waterreservoir met schaalverdeling
- slang voorzien van regelklem
- conus

Of een irrigatiepomp:

- pomp (voorzien van waterreservoir)
- slang
- conus

En

- Glijmiddel (indien gewenst).
- Toilet/badruimte (die gedurende een 1/2 tot 1 uur ongestoord kan worden gebruikt).
- De voorgeschreven hoeveelheid water op lichaamstemperatuur ($\pm 37^\circ \text{C}$).
- Bij irrigeren via de stoma ook irrigatiesleeves en sluitklemmen.
- Handschoenen, indien gewenst, bij irrigatie via de anus.
- Voor irrigatie via een appendix stoma wordt de conus vervangen door een katheter.

Techniek van het irrigeren

Vorbereiding:

Vóór u start:

- Vul het waterreservoir met water (1½ tot 2 liter) met een temperatuur van $\pm 37^\circ \text{C}$.
- Om een goede waterdruk te krijgen moet u het reservoir op de juiste hoogte hangen; de onderzijde ongeveer op oorhoogte tijdens het spoelen. Zorg dat u tijdens het spoelen goed zicht heeft op het waterreservoir.

Bij de spoelpomp is de hoogte niet bepalend voor de waterdruk, deze is door uzelf te regelen tijdens het spoelen.

- Zet de pomp zo neer dat u goed zicht heeft op het waterreservoir.
- Op de pomp wordt door middel van gekleurde lichtjes aangegeven of de temperatuur van het water goed, te koud of te warm is.

Laat het spoelsysteem even lopen zodat alle lucht uit de slang (conus en/of katheter) is. Breng, indien gewenst, wat glijmiddel aan op de punt van de conus of het in te brengen gedeelte van de katheter.

De hoeveelheid water die per keer wordt ingebracht varieert per persoon. In de regel is het startadvies:

- **Volwassenen:** 500 ml per spoeling bij stomadragers. 500 ml – 1500 ml bij spoelen via de anus of blinde darm stoma.
- **Kinderen:** afhankelijk van het lichaamsgewicht, wordt gerekend met ± 20 ml water per kilogram.

Aandachtspunten:

- Zorg in de beginperiode dat er altijd iemand in de buurt is. Sluit de toilet- of badkamerdeur niet af.
- Het water moet op lichaamstemperatuur ($\pm 37^\circ \text{C}$) zijn; te koud water geeft kans op (heftige) buikkrampen, te warm water kan het slijmvlies beschadigen.
- In sommige situaties is het raadzaam om warm water (bijv. in een thermosfles) bij de hand te hebben om voor de tweede spoeling het water, indien nodig, weer op de juiste temperatuur te brengen.
- Hang het waterreservoir van de handspiegel niet tegen een wand, hierdoor kan het water te snel afkoelen.

Irrigeren via de anus

Tips

- Regelmaat is bepalend voor succes. Probeer zoveel mogelijk op ongeveer hetzelfde tijdstip te spoelen. In de ochtend is de darm het meest bereid om te legen. Indien u 's avonds spoelt is het goed om dit te doen ongeveer 2-3 uur na de maaltijd.
- Soms is het mogelijk om niet elke 24 uur maar eens in de 48 uur te spoelen.

1. Neem plaats op het toilet.
2. Breng de conus in de anus en druk deze rustig aan. Houd de conus vast tussen ring- en middelvinger, zodat u hem met de vlakke hand stevig op de plaats kunt houden. Door de trechtersvorm van de conus zal deze rondom afsluiten, zodat er tijdens het inlopen (vrijwel) geen water kan lekken.
3. Bedien met de andere hand de regelklem (handspoelset) of schakelaar (pomp) waarmee u de inloopsnelheid kunt bepalen. Dit is voor iedereen persoonlijk, gemiddeld wordt geadviseerd om een $\frac{1}{2}$ liter water in ongeveer 5 à 10 minuten in te laten lopen.
4. Indien u krampen krijgt, stop dan de toevoer, terwijl u de conus op zijn plaats houdt. Als de krampen weg zijn, kunt u de rest van de voorgeschreven hoeveelheid water in laten lopen. *(Indien de krampen blijven aanhouden, moet u de conus verwijderen en het water met de ontlasting laten uitlopen).*
5. Sluit de regelklem of schakel de pomp uit als het water is ingelopen.
6. Houd, indien mogelijk, de conus nog enkele minuten in de anus.
7. Haal de conus uit de anus en laat het water en de ontlasting uitlopen.

Indien geadviseerd, herhaalt u bovenstaande stappen na ongeveer 15 à 25 minuten zodra de productie is gestopt en u het gevoel heeft dat de darmen weer rustig zijn.

Opmerking: bij de eerste spoelbeurten kan het zijn dat het water in 3-4 kleinere porties moet worden ingebracht. Dit heeft te maken met de mate van vulling van de endeldarm.

Irrigeren via de stoma

1. Neem na het aanbrengen van de irrigatiesleeve plaats op het toilet.
2. Zorg dat de sleeve tussen uw benen door in het toilet hangt. (Ook kunt u voor of naast het toilet op een stoel zitten waarbij u de sleeve in het toilet kunt hangen).
3. Houd de conus zo vast dat u deze goed kunt sturen. Via de bovenzijde van de irrigatiesleeve kunt u de conus in de stoma aanbrengen en rustig aandrukken. Door de trechtervorm van de conus zal deze rondom afsluiten, zodat er tijdens het inlopen (vrijwel) geen water kan lekken.
4. Bedien met de andere hand de regelklem (handspoelset) of schakelaar (pomp) waarmee u de inloopsnelheid kunt bepalen. Dit is voor iedereen persoonlijk, gemiddeld wordt geadviseerd om een $\frac{1}{2}$ liter water in ongeveer 5 à 10 minuten in te laten lopen. Indien u krampen krijgt, stop dan de toevoer, terwijl u de conus op zijn plaats houdt. Als de krampen weg zijn, kunt u de rest van de voorgeschreven hoeveelheid water in laten lopen. *(Indien de krampen blijven aanhouden, moet u de conus verwijderen en het water met de ontlasting laten uitlopen).*
5. Sluit de regelklem of schakel de pomp uit als het water is ingelopen.
6. Houd, indien mogelijk, de conus nog enkele minuten in de stoma.
7. Haal hierna de conus uit de stoma en laat het water en de ontlasting uitlopen.

Indien geadviseerd, herhaalt u bovenstaande stappen na ongeveer 15 à 25 minuten zodra de productie is gestopt en u het gevoel heeft dat de darmen weer rustig zijn. Na het inbrengen van de 2e portie water duurt het vaak wat langer voordat er productie komt.

Tips

- In de beginperiode kan het resultaat wisselend zijn. Gebruik tijdens de eerste periode uw normale opvangzakjes.
- Indien u diarree heeft, kunt u beter niet spoelen. De al geïrriteerde darm wordt dan extra geprikkeld en zal ondanks het spoelen toch zolang als nodig is extra actief blijven en de inhoud zo snel mogelijk naar buiten willen brengen.
- Met andere laxeer-middelen kan doorgaans worden gestopt, uiteraard altijd in overleg met uw arts en/of begeleidend verpleegkundige.

Staande irrigeren via de stoma

In plaats van op of nabij het toilet te zitten is het voor velen ook mogelijk om staande te irrigeren. Het voordeel hierbij is dat na het in laten lopen van het water andere activiteiten gedaan kunnen worden en de lichaamsbeweging de lediging van de darm bevordert.

Werkwijze die hier doorgaans voor gehanteerd wordt:

1. Aanbrengen van de irrigatiesleeve.
2. Sluit de opening aan de onderzijde van de irrigatiesleeve af.
3. Water in laten lopen (werkwijze idem als hierboven genoemd).
4. Activiteiten (scheren, krant lezen, huishoudelijke taken etc.).
5. Als de productie opgang komt, wordt het water en ontlasting opgevangen in de sleeve.

Irrigeren via de appendix stoma

1. Sluit de katheter aan op het spoelsysteem of de pomp en ontluicht de slang en katheter door water in het systeem te laten lopen.
2. Neem plaats op het toilet.
3. Voer de katheter op via de stoma.
4. Bedien met de andere hand de regelklem (handspoelset) of schakelaar (pomp) waarmee u de inloopsnelheid kunt bepalen. Dit is voor iedereen persoonlijk, gemiddeld wordt geadviseerd om een $\frac{1}{2}$ liter water in ongeveer 5 à 10 minuten in te laten lopen.
5. Indien u krampen krijgt, stop dan de toevoer, terwijl u de katheter op zijn plaats houdt. Als de krampen weg zijn, kunt u de rest van de voorgeschreven hoeveelheid in laten lopen.
6. Sluit de regelklem of schakel de pomp uit als het water is ingelopen.
7. De katheter kan nu uit de stoma worden genomen.

Vergoeding

Irrigatiemateriaal wordt vergoed op basis van de "Regeling Hulpmiddelen".
Hierbij worden de volgende vervangingstermijnen geadviseerd:

- irrigatiepomp: 1 keer per 3 jaar.
- handspoelsets: eerste jaar 2 sets; volgende jaren 1 set per jaar.
- losse onderdelen, zoals slang of conus: 1 keer per half jaar.

Opmerking: Indien u gebruik maakt van de spoelpomp, adviseren wij u om ook een handspoelset aan te vragen, zodat u toch kunt irrigeren als de pomp defect is en/of tijdens reizen.

Schema voor de beginperiode

Onderstaand schema is een handig hulpmiddel bij het irrigeren (zeker in de beginperiode). Hierdoor krijgt u (en uw begeleidend verpleegkundige/arts) een gemakkelijk en beter inzicht in de resultaten en kunnen deze beter worden bijgestuurd.

Spoelschema

Datum		
Adres begeleidend verpleegkundige		
Hoeveelheid water per keer	1 x 1/2 liter	2 x 1/2 liter
	1 x ml	2 x ml
	ml	ml
Aanbevolen spoelschema (bijv. dagelijks, 3 x per week)		

Registratie van de resultaten

Datum	Tijd	Hoeveelheid ingebracht	Resultaat	Ontlastingsproductie rest van de dag

Tot slot

Irrigeren is een methode die kan worden aangepast aan de persoon of het resultaat. Iedereen reageert immers anders en het is in de beginperiode vooral een kwestie van uitproberen wat voor u het meest prettig is en wat voor u het beste resultaat geeft.

Neem bij vragen of problemen altijd contact op met uw stoma- of incontinentieverpleegkundige.

Naam:

Ziekenhuis:

Polikliniek:

Telefoonnummer:

Aanwezig
